

Cum învață copiii

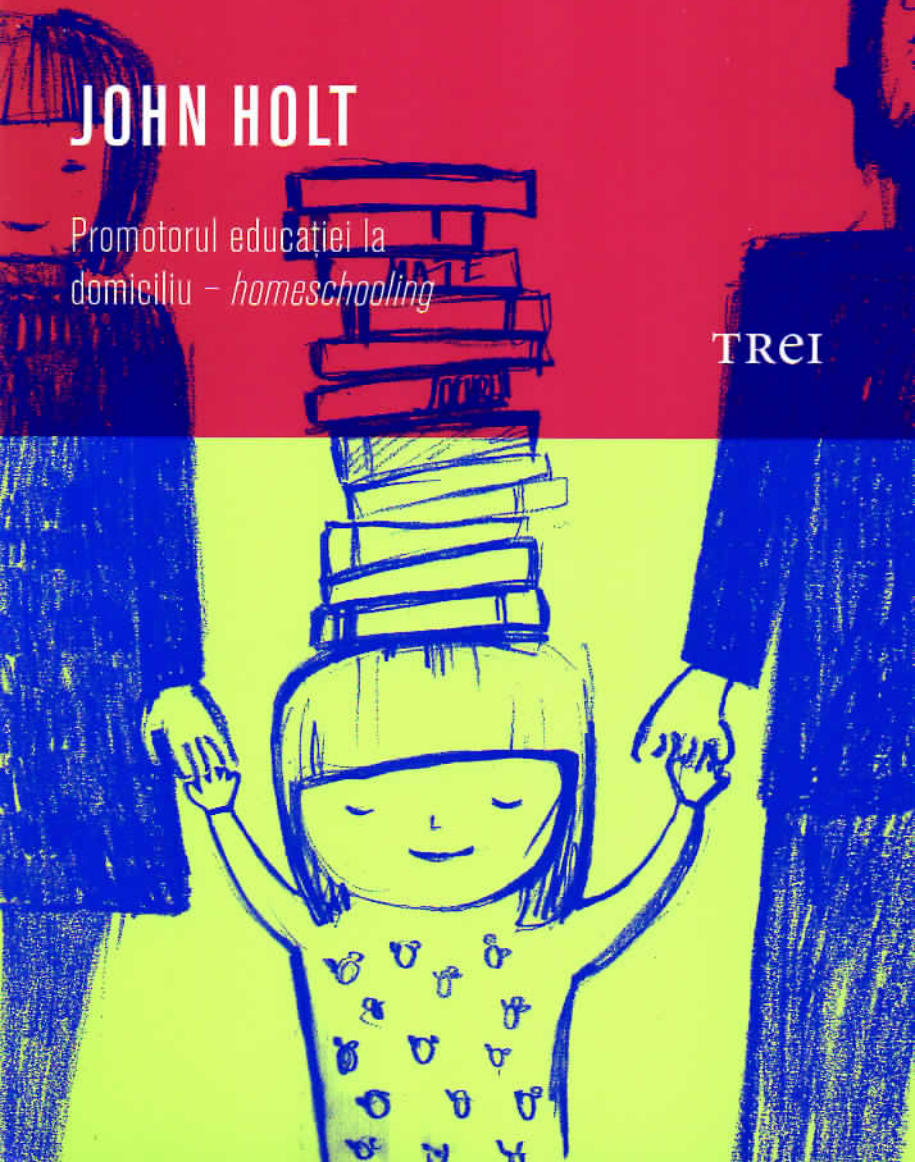
PP

PSIHOLOGIE
PRACTICĂ
PENTRU
PĂRINȚI

JOHN HOLT

Promotorul educației la
domiciliu – *homeschooling*

TREI

Cuprins

Prefață	7
Să învățăm despre copii	13
Jocuri și experimente	33
Vorbirea	85
Cititul	132
Sportul	178
Arta, matematica și alte materii	192
Fantezia	233
Mintea pusă la treabă	257
Învățarea și dragostea	288

Să învățăm despre copii

La începutul anilor șaizeci, când am scris o mare parte din versiunea originală a cărții *Cum învață copiii*, puțini psihologi acordau atenție procesului învățării la copiii foarte mici. Ca domeniu de cercetare, nu era important sau cunoscut — în unele locuri, nici nu era respectabil — și acesta a fost și motivul pentru care unui prieten de la o universitate importantă, care voia să facă o lucrare de doctorat cu privire la Piaget, coordonatorul tezei i-a spus că nu se poate. Și chiar și Piaget, poate cu excepția propriilor copii, a lucrat îndeosebi cu copii de patru sau cinci ani și mai mari. Bebelușii erau încă văzuți ca o masă amorfă, ce așteptau ca timpul să-i transforme în niște oameni demni de o atenție serioasă.

Acum, toate acestea s-au schimbat. Studiul copiilor foarte mici, felul în care văd ei lumea, puterile și abilitățile lor, la fel ca felul în care învață aceștia au devenit un domeniu foarte important al psihologiei. Toată lumea este de acord că ar trebui să știm mult mai multe despre copiii mici și felul în care ei percep lumea, trăiesc, cresc și învață. Întrebarea este: cum să facem asta?

Mulți consideră că cea mai bună metodă este să facem cercetări direct pe creier. Când am scris prefața la această carte, se desfășurau deja câteva astfel de cercetări; acum, au loc mult mai multe. Până în prezent, efectele asupra școlilor au fost mici. Astfel, o teorie foarte la modă zilele acestea este cea referitoare la emisfera stângă și emisfera dreaptă, conform căreia pentru anumite tipuri de gândire folosim o emisferă a creierului, iar pentru alte tipuri, cealaltă emisferă. Cei care vor să schimbe școlile încearcă să folosească această teorie drept argument, dar nu au prea avut succes. Astfel, cei care au încercat ani de zile să aducă mai multă artă în școli, pentru că le place arta sau cred în ea, spun acum că avem nevoie de artă pentru a dezvolta emisfera dreaptă a creierelor copiilor. Dar cei care au vrut dintotdeauna să scoată arta din școli nu sunt impresionați de argumentul cu emisfera dreaptă, așa cum nu au fost impresionați nici de alte argumente. În continuare vor să scape de arta din școli. Probabilitatea ca școlile să se schimbe mult în viitorul apropiat din acest motiv sau datorită altor noi teorii despre funcționarea creierului pare scăzută.

Mai întâi că teoriile, la rândul lor, se schimbă mai repede decât putem noi să ținem pasul cu ele. Într-un număr recent din revista *Omni*, un articol intitulat „Brainstorms“ ne spune că teoria încă nouă a emisferei drepte și a emisferei stângi a fost deja infirmată și că tipurile diferite de activități mintale nu pot fi localizate precis într-una sau alta din emisferele creierului. Articolul spune, printre altele:

Alan Gevins, directorul Laboratorului de Sisteme EEG din cadrul Institutului de Neuropsihiatrie Langley Porter al Facultății de Medicină din cadrul Universității din California, San Francisco, declară: „Acum încercăm să concepem o nouă modalitate de a transpune în imagini activitatea electrică funcțională a creierului, pentru a

vedea lucruri care nu puteau fi văzute înainte". Tipare electrice mai detaliate ca niciodată au devenit brusc niște scheme coerente... Cei de la Laboratorul de Sisteme EEG lucrează acum pentru a perfecționa casca de înregistrare EEG la nivelul scalpului, cu 64 de canale, cu ajutorul căreia vor putea să desfășoare niște tipuri și mai avansate de procesare informatizată a semnalelor electrice transmise de creier... Rezultatele pe termen lung ale acestui domeniu de cercetare ar putea să deschidă o ușă către creier, permițându-i utilizatorului pentru prima dată să-și vadă propria „instalație electrică“...

Dar după câteva zile petrecute la Laboratorul de Sisteme EEG, pentru mine a fost evident că, la fel ca în atâtea alte ramuri ale științei (sublinierea noastră), noua cercetare a laboratorului... viza o serie subtilă și complexă de experimente care ar părea aproape la fel de incomprehensibile pentru majoritatea dintre noi ca o tabletă cu regulamente comerciale ale vechilor sumerieni.

Ce s-a întâmplat cu vechea idee că una dintre sarcinile principale ale științei este să facă lumea mai comprehensibilă? Ne întoarcem la laborator:

Printr-o concepere atentă a condițiilor de testare și prin folosirea analizei matematice pentru recunoașterea tiparelor, aceștia au detectat corelații complexe și rapid schimbătoare între tiparele electrice, care implicau multe zone ale creierului... Concluzia este că diferitele tipuri de informații nu sunt procesate numai în câteva zone specializate din creier, conform teoriei vechi de câteva decenii, ci că multe regiuni ale creierului sunt implicate, chiar și în funcțiile cognitive cele mai elementare.

Într-un studiu desfășurat pe 23 de persoane, laboratorul a confirmat inițial ipoteza că scrierea

unor propoziții (...) părea, într-adevăr, să fie mai mult asociată fie cu emisfera dreaptă, fie cu emisfera stângă a creierului. Dar privind mai îndeaproape prin metoda recunoașterii tiparelor matematice, cercetătorii nu au observat nicio diferență semnificativă la nivel de activitate electrică între testele în care participanții scriau paragrafe și testele în care doar mâzgăleau... Așa că au revenit și au mai conectat 32 de participanți dispuși să facă obiectul experimentului. Cercetătorii au văzut că diferențele emisferice dintre sarcinile din „spectrele“ EEG au dispărut total. În schimb, au observat tipare uniforme care implicau multe zone ale ambelor emisfere. După Gevin, „acest lucru sugerează că tipuri diferite de sarcini nu sunt procesate în câteva zone specializate, ci că multe zone foarte disparate ale creierului sunt implicate. Așadar, nu este corect să afirmi că aritmetica, de exemplu, este localizată într-un singur loc, doar pentru că vătămarea locului respectiv duce la o incapacitate de a face adunări. Tot ce se poate spune este că zona vătămată este esențială pentru a face aritmetică“.

Dacă am îndoieli cu privire la valoarea acestui tip de cercetare, și am, într-adevăr, nu este din cauză că nu sunt de acord cu constatările sale. Sunt pe deplin de acord cu acestea și aș fi fericit să le văd confirmate de cercetări ulterioare. De la început, teoria referitoare la emisfera dreaptă și emisfera stânga simplifica mult prea mult ceea ce eu, ca utilizator al minții mele, știam din propria experiență că nu este simplu deloc. Sigur, nu există nicio îndoială că într-adevăr ne folosim mințile în moduri diferite, uneori, într-un mod foarte conștient, orientat, liniar, analitic, verbal, ca atunci când nu pornește mașina și încercăm să ne dăm seama de ce; alteori (poate uneori chiar în același timp), gândim mult mai aleatoriu, includem mai multe lucruri deodată, gândim

intuitiv, adesea subconștient sau inconștient. „Auzim“ sunete, „vedem“ imagini, experimentăm direct modelele noastre mentale de realitate în locul unor descrieri verbale sau matematice ale acestora. Ne lăsăm mințile să zburde, rămânând deschiși la orice ne-ar putea spune.

Până acum, n-am nimic de împărțit cu teoreticienii creierului. Este chiar posibil ca unele tipuri de activitate mentală să fie centralizate în mare măsură în unele părți ale creierului, iar alte tipuri, în alte părți. Dar ar fi naiv și prostesc să spunem că toate varietățile complicate ale gândirii, ale experienței mentale, pot fi separate clar în două tipuri și că unul dintre acestea poate fi atribuit exclusiv emisferei stângi a creierului, iar celălalt emisferei drepte. Când zic că uneori sunt surprins de ceea ce-mi spune mintea mea, vorbesc despre o experiență foarte obișnuită. Dar unde anume în creierul meu se află „mintea mea“, cea care-mi spune și unde se află „eul“ meu?

Înainte, ideea era că „eul“, observatorul conștient, se afla cumva la etaj, poate în camera de zi, iar „mintea“ („psihicul“) era undeva în subsolul adesea întunecat și murdar. Oare teoria referitoare la emisfera stângă și emisfera dreaptă a înlocuit „eul“ de la etaj cu emisfera stângă și „mintea“ din vechiul subsol cu emisfera dreaptă? Atunci cum să explic experiența cunoscută nouă tuturor, și anume când un nume pe care m-am chinuit conștient, dar fără succes, să mi-l amintesc îmi apare brusc în conștiință, conștiința „eului“, în timp ce „eul“ acela se gândește la altceva? Conform teoriei referitoare la emisfera stângă și emisfera dreaptă, emisfera stângă ar trebui să facă, să păstreze și să-și amintească liste. Și atunci cum de, în timp ce mă gândesc la altceva, descopăr că „mintea mea“ mi-a prezentat „mie“ brusc o propoziție completă, uneori chiar două sau trei, care „îmi“ plac atât de mult încât mă grăbesc să le notez înainte să le uit? În mod sigur, „eu“ nu am produs acele propoziții la fel cum le produc